

INFRAȚIUNEA DE DOBÂNDIRE A CREDITULUI PRIN ÎNȘELĂCIUNE (art.238 C.pen. RM): noi tendințe și abordări (Partea I)

Vitalie STATI,

doctor în drept, conferențiar universitar (USM)

SUMMARY

The study contains the analysis of some controversial issues of penal responsibility for the offence under art.238 of the Penal Code of the Republic of Moldova. It is shown that, in the context of that crime, the credit acts as goods acquired through committing a crime. The same role is carried out by the undue share of credit, which is made up by the difference among the credit in increased proportion and the due credit, as well as the credit obtained on favourable terms, of which the offender was not entitled to benefit; in the context of the same offence, the false information, presented by the offender, fulfil the role of means to commit the crime. It is explained why, in the case of the offence of obtaining a credit by means of fraud, it can not be spoken about the existence of a material object or of a product of crime. It is shown that committing the offence, specified in art.238 PC RM, involves the direct offensive influence on the crime's victim, by its deception, via presenting some false information, namely by providing the means of committing the crime. It is argued that the victim of the offence in question can be only a financial institution that carries on the credit granting activity, including the National Bank of Moldova. This activity can not be confused with the borrowing of funds activity.

Printre problemele de actualitate ale teoriei și practicii dreptului penal al Republicii Moldova se numără cea privind apărarea ordinii de drept împotriva infracțiunilor legate de creditare, în general, și a infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune (art.238 C.pen. RM), în special. Cauza principală a acestei stări de lucruri consistă în aceea că tranziția la relațiile economice de piață, care a început în anii '90 ai secolului trecut, a condiționat dezvoltarea intensă a sferei bancare, ducând la transformarea acesteia în unul din segmentele cele mai importante ale economiei naționale. În cadrul societății s-a realizat că, fără consolidarea continuă a sistemului bancar, nu este cu putință aprofundarea reformelor economice desfășurate în Republica Moldova.

Pe bună dreptate, în economia de piață modernă rolul sistemului bancar este unul nodal. Iar toate schimbările din cadrul lui nu pot să nu afecteze întreaga economie națională. În mod întemeiat, băncile sunt considerate componenta strategică a sistemului economic, îndeplinind un rol important în organizarea și evoluarea mecanismului de piață. Așa cum au demonstrat evenimentele din ultimii ani, procesele care decurg în sistemul bancar exercită influență asupra tuturor fără excepție sectoarelor societății, condiționând în ultimă instanță climatul de stabilitate în societate.

Dezvoltarea sistemului bancar în Republica Moldova are loc în condiții dificile și chiar contradictorii, în care este deosebit de important să se estimeze în ce mod sistemul bancar, cunoscând o evoluție dinamică, răspunde criteriilor și strategiilor securității economice a Republicii Moldova. Or, deocamdată, nu s-a conturat definitiv linia de conduită a statului pe piața de creditare

a persoanelor fizice și a persoanelor juridice. În același timp, este remarcată o lipsă de constanță în funcționarea sistemului în formare de influențare a statului asupra segmentului în cauză a pieței de servicii. Aceasta își are cauza în factorii interni de dezvoltare a serviciilor de creditare în Republica Moldova, dar este și o consecință directă a proceselor macroeconomice globale. În conjunctura unei crize financiare internaționale, dezvoltarea Republicii Moldova depinde în mare măsură de starea sistemului ei bancar.

Organizarea eficientă a sistemului bancar este imperioasă în vederea funcționării adecvate a economiei țării. Stabilitatea sistemului bancar are o semnificație vitală pentru implementarea reușită a politicii creditar-monetare. Așa cum demonstrează practica, băncile comerciale, care se conduc de principiile de piață în repartizarea investițiilor, pot soluționa mai eficace, decât în cazul unei finanțări de stat, problemele redistribuirii fluxurilor financiare între ramuri ale economiei și între subiecții economici. Sub aspectul descris, crește importanța soluționării problemei privind asigurarea stabilității sectorului bancar al economiei naționale. În legătură cu aceasta, trebuie de subliniat că ambianța actuală este caracterizată prin tendința de creștere a riscurilor în activitatea instituțiilor creditare. Constatăm că liberalizarea activităților economice în varianta autohtonă de reformare a economiei nu a fost asigurată prin mecanisme funcționale de protecție a acestor activități împotriva manifestărilor de ilicit penal. Aceasta a constituit cauza criminalizării relațiilor din sfera creditării în țara noastră. Fiind ineficient protejată de stat, sfera bancară s-a dovedit expusă în fața fraudelor. Posedând o potențialitate

enormă de influențare a dezvoltării sferei social-economice, sistemul bancar însuși suferă repercusiunile unei reglementări deficiente, ale carențelor tehnologiilor creditare și circulației documentelor de creditare, ale lipsei de competență profesională a lucrătorilor bancari, dar și ale abuzurilor comise de aceștia sau de clienții băncilor. Tocmai de aceea, sfera de creditare a devenit una dintre cele mai criminogene în sectorul bancar.

Proliferarea infracționalității în sfera creditară contribuie la accelerarea proceselor inflaționiste, facilitând „extenuarea” sistemului bancar. Iar aceasta este extrem de periclitant, luând în considerație că sistemul bancar reprezintă „sistemul sanguin” al organismului economic, este cel care dirijează dezvoltarea piețelor financiare, care organizează deplasarea capitalului dintr-un sector al economiei în altul, care stabilește climatul investițional și activismul investițional în diverse ramuri ale producției etc. Pericolul sporit al faptelor legate de creditare, în general, și al dobândirii creditului prin înșelăciune, în special, mai este condiționat și de aceea că ele comportă adesea caracterul de fapte săvârșite în grup. Aceasta presupune antrenarea în activitatea infracțională a unor persoane fizice și persoane juridice, precum și a unor persoane cu funcție de răspundere chemate să exercite funcții de supraveghere și control în sfera bancară. Pe lângă aceasta, săvârșirea respectivelor fapte se deosebește prin aplicarea unor metode și procedee complexe și greu detectabile. Din toate aceste considerente, nu cataclismele macroeconomice eventuale, dar manifestările infracționale sunt cele care subminează cel mai grav siguranța sistemului bancar al Republicii Moldova.

Cu această ocazie, consemnăm că, în anul 2009, numai în adresa forțelor de ordine din nordul țării au parvenit 41 de demersuri de la diferite bănci comerciale, prin care s-a solicitat verificarea autenticității actelor prezentate de persoane fizice și persoane juridice, în baza cărora le-au fost eliberate credite bancare, calificate ulterior de către conducerea băncilor ca fiind credite dubioase și compromise. Procurorii au constatat că, în total, prin astfel de metode, în nordul țării, unitățile bancare au acordat 34 de credite în mărime totală de 1.9 mln lei. În baza actelor acumulate, au fost pornite 34 de cauze penale, dintre care 31 au fost remise pentru examinare în instanțele de judecată.¹

În alt context, este consemnabilă eficiența redusă a prevederilor art.238 C.pen. RM. Tendința de remaniere frecventă a normei date mărturisește despre: imperfecțiunea construcției dispoziției art.238 C.pen. RM; aplicabilitatea restrânsă a art.238 C.pen. RM, datorată lipsei de precizie a unor formulări și a caracterului de referință al respectivei norme penale; admiterea de erori în practica de aplicare a răspunderii pentru dobândirea creditului prin înșelăciune; interpretarea deficientă a prevederilor art.238 C.pen. RM etc.

Toate acestea nu pot să nu suscite interesul față de problematica examinării sub aspect penal a infracțiunii

de dobândire a creditului prin înșelăciune, îndemnând la o abordare de pe noi poziții a concepției teoretice de calificare a faptelor conform art.238 C.pen. RM. Este adevărat că cercetării științifice a infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune i-au fost consacrate mai multe studii.² Totuși, continua modificare a prevederilor art.238 C.pen. RM condiționează inevitabil modificarea necesităților sociale în cunoașterea conținutului infracțiunii corespunzătoare. Tocmai de aceea, articolul de față vine să întregască studiile întreprinse anterior în domeniu, evidențiind unele tendințe și aspecte noi, specifice pentru etapa actuală de dezvoltare a societății. Pe cale de consecință, în cadrul cercetării de față ne propunem realizarea următoarelor obiective:

1) relevarea rolului juridic pe care creditul și informațiile false, prezentate de către făptuitor, îl îndeplinesc în contextul infracțiunii specificate la art.238 C.pen. RM;

2) identificarea conținutului urmărilor prejudiciabile cauzate în urma săvârșirii dobândirii creditului prin înșelăciune;

3) soluționarea dilemei dacă art.238 C.pen. RM este o normă specială în raport cu art.190 sau 196 C.pen. RM;

4) analiza efectelor negative și pozitive pe care intrarea în vigoare a Legii Republicii Moldova pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova la 18.12.2008,³ le-a exercitat asupra eficienței interpretării și aplicării prevederilor art.238 C.pen. RM.

Trecând la analiza propriu-zisă a infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune, vom menționa că **obiectul juridic generic** al acesteia îl formează relațiile sociale cu privire la economia națională. **Obiectul juridic special** al infracțiunii în cauză are un caracter complex. Astfel, **obiectul juridic principal** al dobândirii creditului prin înșelăciune îl constituie relațiile sociale cu privire la obținerea legală a creditului.

Spre deosebire de alți autori, nu considerăm oportună defalcarea artificială, în cadrul obiectului juridic special al infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune, a unui obiect juridic secundar, reprezentat de „interesele creditorilor”.⁴ Argumentându-ne opoziția, recurgem la următorul punct de vedere: „Dacă toți cei care propun ca interesul să fie recunoscut în calitate de obiect al infracțiunii ar fi studiat cu atenție natura acestei categorii, precum și rolul, locul interesului în structura relației sociale, ar fi ajuns la concluzia că interesul nu este decât conținutul relației sociale, deci, doar unul dintre elementele structurale ale relației sociale. Conținutul relației sociale formează, împreună cu subiectele relației sociale și obiectul relației sociale, sistemul relației sociale... Interesul, ca componentă a sistemului relației sociale, fiind extras din acest sistem, nu poate în mod automat să reflecte la justa valoare esența relației sociale ca sistem”.⁵

Considerăm că altul este conținutul obiectului juridic secundar al infracțiunii prevăzute la art.238 C.pen. RM.

Despre existența unui asemenea obiect putem vorbi după intrarea în vigoare a Legii pentru modificarea Codului penal al Republicii Moldova, adoptate la 18.12.2008, când dispoziția de la art.238 C.pen. RM a fost completată cu cuvintele „dacă prin aceasta au fost cauzate instituției financiare daune în proporții mari”.⁶ Drept urmare, de acum încolo, de esența faptei infracționale analizate ține atingerea adusă în plan secundar relațiilor sociale cu privire la posesia asupra creditului. Aceasta pentru că, în urma comiterii dobândirii creditului prin înșelăciune, victima este lipsită de posibilitatea de a-și exercita posesia asupra creditului, obținut de către făptuitor, așa cum găsește de cuviință.

Cu acest prilej, este cazul să ne referim la polemica desfășurată în literatura de specialitate dintre P.S. Iani și A.A. Sapojkov. Astfel, primul autor consideră că locul adecvat al alin.(1) art.176 al Codului penal al Federației Ruse (corespunzător cu art.238 C.pen. RM) este în capitolul legii penale consacrat infracțiunilor contra proprietății.⁷ În replică, A.A. Sapojkov susține că o astfel de încorporare ar fi una nepotrivită. Or, capitolul legii penale consacrat infracțiunilor contra proprietății cuprinde normele generalizate, nu speciale, care asigură apărarea în exclusivitate sau în principal a relațiilor sociale de proprietate. În opoziție, scopul alin.(1) art.176 din Codul penal al Federației Ruse este de a apăra în principal relațiile sociale din sfera creditării. Și doar pe planul doi se situează cel de apărare a relațiilor sociale de proprietate.⁸

Sprîjînind poziția lui A.A. Sapojkov, considerăm că obiectul juridic secundar al infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune îl formează relațiile cu privire la posesia asupra creditului.

În cele ce urmează ne vom focaliza atenția asupra relevării rolului juridic pe care creditul și informațiile false, prezentate de către făptuitor, îl îndeplinesc în contextul infracțiunii prevăzute la art.238 C.pen. RM.

Astfel, anterior am afirmat că obiectul material al dobândirii creditului prin înșelăciune este constituit din documentația de credit, care conține informații false.⁹ Același punct de vedere l-a exprimat S. Prodan, invocând următoarele argumente: „Documentul care conține informații false nu poate să reprezinte mijlocul de săvârșire a infracțiunii... Prezentarea informațiilor false reprezintă chintesența infracțiunii prevăzute la art.238 C.pen. RM. Nu obținerea creditului. Obținerea creditului este doar una din ipostazele sub care evoluează scopul infracțiunii date. În această ipostază, creditul reprezintă obiectul scopului infracțiunii. Nu obiectul material al infracțiunii. Creditul nu suferă nici o influențare nemijlocită infracțională în urma comiterii infracțiunii prevăzute la art.238 C.pen. RM. În contextul acestei infracțiuni, creditul poate să-și găsească sau nu materializarea. Oricum, asupra calificării aceasta nu influențează, deoarece eventuala obținere a creditului va depăși momentul de consumare a infracțiunii”.¹⁰

În urma operării amendamentelor de la 18.12.2008, acum alta este configurația momentului de consumare

a infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune. Datorită acestui fapt, dar și datorită evoluării stadiului gândirii juridico-penale relativ la infracțiunea specificată la art.238 C.pen. RM, considerăm că urmează a fi regândit, sub anumite aspecte, rolul juridic pe care creditul și informațiile false, prezentate de către făptuitor, îl îndeplinesc în contextul infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune.

În acest scop, întâi de toate, vom prezenta două puncte de vedere, nelipsite de interes, privind mecanismul de desfășurare a activității infracționale prevăzute de alin.(1) art.176 din Codul penal al Federației Ruse. Astfel, N.M. Zolotova efectuează analiza legăturii cauzale dintre obținerea ilegală a creditului și cauzarea daunelor victimei, precum și dintre prezentarea informațiilor false și obținerea ilegală a creditului.¹¹ La rândul său, A.S. Mihlin afirmă că latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.176 din Codul penal al Federației Ruse are următoarea structură: 1) prezentarea informațiilor false privitoare la activitatea întreprinzătorului individual sau a organizației comerciale; 2) obținerea în rezultat a creditului sau a condițiilor avantajoase de creditare; 3) cauzarea pagubelor mari unei bănci sau altei organizații creditare.¹²

Considerăm că ambele puncte de vedere, conturate mai sus, sunt relevante în contextul infracțiunii prevăzute la art.238 C.pen. RM. Or, analizând mecanismul de desfășurare a activității infracționale prevăzute la art.238 C.pen. RM, putem observa că urmările prejudiciabile sub formă de daune în mărime mai mare sau egală cu 500 unități convenționale nu se pot afla în legătură cauzală nemijlocită cu acțiunea de prezentare a unor informații false. Aceasta pentru că, în mod vădit, lipsește veriga de legătură dintre cei doi poli ai mecanismului infracțional. Caracterizând latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.176 din Codul penal al Federației Ruse, A.V. Naumov consideră metodă a infracțiunii prezentarea informațiilor false privitoare la activitatea întreprinzătorului individual sau a organizației comerciale.¹³

Suntem de părere că nu în această postură apare prezentarea unor informații false în conjunctura laturii obiective a infracțiunii prevăzute la art.238 C.pen. RM. De fapt, considerăm că fapta prejudiciabilă prevăzută la art.238 C.pen. RM este alcătuită din: 1) acțiunea-scop; 2) acțiunea-mijloc. Astfel, prezentarea unor informații false reprezintă acțiunea-mijloc, cea pe care legiuitorul o menționează expres în dispoziția art.238 C.pen. RM. Cât privește acțiunea-scop – cea pe care legiuitorul nu o consemnează decât tacit – aceasta se exprimă, după caz, în: a) obținerea unui credit; b) obținerea majorării sumei creditului; c) obținerea unui credit în condiții avantajoase. Cu alte cuvinte, înainte de producerea urmărilor prejudiciabile prevăzute la art.238 C.pen. RM, scopul infracțiunii în cauză, concretizat în una din cele trei forme ale sale, trebuie să se fi realizat. După survenirea acestor urmări prejudiciabile, nu mai este posibil ca făptuitorul să urmărească acest scop. De aceea, în

conformitate cu legea penală în vigoare, nu obiectul scopului infracțiunii (ca înainte de operarea amendamentelor din 18.12.2008), dar bunuri dobândite prin săvârșirea infracțiunii (păstrând terminologia utilizată în art.106 C.pen. RM) reprezintă: 1) creditul; 2) partea necuvenită din credit, care constituie diferența dintre creditul exprimat în suma majorată și creditul cuvenit; 3) creditul obținut în condiții avantajoase, de care nu avea dreptul să beneficieze făptuitorul.¹⁴

Nici una din cele trei entități, specificate mai sus, nu poate reprezenta produsul infracțiunii. Produsul infracțiunii poate fi conceput în cazul producerii, confectionării, fabricării, falsificării sau altor asemenea acțiuni infracționale. În contrast, bunurile dobândite prin săvârșirea infracțiunii pot fi concepute în ipoteza dobândirii, obținerii, procurării sau altor asemenea acțiuni infracționale. În această privință, V.Moraru consemnează: „Nu sunt lucruri produse, adică create printr-o faptă prevăzută de legea penală, lucrurile obținute de infractor de la alții prin săvârșirea unor astfel de fapte (de exemplu, lucrurile... obținute prin înșelăciune, banii sau bunurile obținute prin amenințare sau șantaj)”.¹⁵ O părere similară aparține lui A.Reșetnicov: „În terminologia dreptului penal, termenul „dobândit” (ca și derivatele acestuia) are o semnificație precisă, o semnificație ce nu poate fi atașată definirii noțiunii de produs al infracțiunii. De exemplu, despre bunuri dobândite prin infracțiune se menționează expres la lit.e) art.189, art.190, art.199 etc. din Codul penal... Distingerea celor două noțiuni nu este o necesitate de complezență, nu are doar o semnificație teoretică. După cum rezultă din dispozițiile lit.a) și d) alin.(2) art.106 C.pen. RM, distingerea noțiunilor „produsul infracțiunii” și „bunuri dobândite prin infracțiune” are și o certă relevanță de ordin practico-aplicativ: produsul infracțiunii e supus confiscării speciale; bunurile dobândite prin săvârșirea infracțiunii sunt supuse confiscării speciale numai dacă nu urmează a fi restituite persoanei vătămate sau nu sunt destinate pentru despăgubirea acesteia”.¹⁶

În concluzie, nu poate fi privit ca produs al infracțiunii prevăzute la art.238 C.pen. RM nici creditul, nici partea necuvenită din credit care constituie diferența dintre creditul exprimat în suma majorată și creditul cuvenit, nici creditul obținut în condiții avantajoase de care nu avea dreptul să beneficieze făptuitorul.

Aceleași trei entități nu pot fi raportate nici la obiectul material al infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune. Astfel, nu putem considera aplicabilă, în contextul dreptului penal al Republicii Moldova, opinia exprimată de N.A. Iaroșenko, potrivit căreia, în ceea ce privește infracțiunea prevăzută la art.176 din Codul penal al Federației Ruse, între obținerea obiectului material al infracțiunii și cauzarea daunelor materiale urmează a se stabili legătura cauzală; pentru că, astfel, răspunderea penală se exclude.¹⁷

Nu poate fi obținut obiectul material al infracțiunii în urma săvârșirii infracțiunii. Aceasta întrucât, așa

cum susține just V.Dobrinioiu, ca și obiectul juridic al infracțiunii, obiectul material preexistă acțiunii sau inacțiunii infracționale.¹⁸ Fiind de aceeași părere, cu privire la infracțiunea prevăzută la art.238 C.pen. RM, A.Reșetnicov aduce următoarele argumente: „Dacă nesocotim această teză, nu vom putea delimita obiectul material al infracțiunii de produsul infracțiunii. La momentul săvârșirii infracțiunii, prevăzute la art.238 C.pen. RM, creditul încă nu există. Aceasta întrucât creditul este obiectul contractului de credit bancar, iar din momentul prezentării informațiilor de solicitare a obținerii creditului până la încheierea contractului de credit este de parcurs, de regulă, o procedură îndelungată... Spre deosebire de careva bunuri, creditul nu poate preexista săvârșirii infracțiunii”.¹⁹

Din aceste considerente, nu calitatea de obiect material, dar calitatea de bunuri dobândite prin săvârșirea infracțiunii specificate la art.238 C.pen. RM au atât creditul, cât și partea necuvenită din credit, care constituie diferența dintre creditul exprimat în suma majorată și creditul cuvenit, precum și creditul obținut în condiții avantajoase de care nu avea dreptul să beneficieze făptuitorul.

După ce am stabilit rolul juridic pe care creditul îl îndeplinește în contextul infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune, să vedem ce rol juridic îndeplinesc în același context informațiile false prezentate de făptuitor.

Considerăm că aceste informații îndeplinesc rolul de mijloc de săvârșire a infracțiunii. În acest plan, V.B. Malinin și A.F. Parfionov menționează: „Dacă entitatea are rolul de mijloc de săvârșire a infracțiunii, aceasta e folosită de făptuitor ca instrument pentru exercitarea influenței asupra obiectelor lumii înconjurătoare”.²⁰ În același făgaș, V.I. Saharov opinează: „Mijlocul de săvârșire a infracțiunii influențează nu în chip direct asupra obiectului infracțiunii, dar asupra expresiei materiale a acestui obiect sau asupra victimei”.²¹ O viziune similară o împărtășește A.S. Denisova.²²

Comun pentru toate aceste puncte de vedere este că din ele rezultă că existența mijlocului de săvârșire a infracțiunii este cu puțință numai în acele cazuri când există un obiect al influențării. Însă, așa cum am putut atesta *supra*, infracțiunea prevăzută la art.238 C.pen. RM nu are obiect material. Înseamnă oare aceasta că, în contextul infracțiunii analizate, nu putem vorbi nici despre un mijloc de săvârșire a infracțiunii? Răspunsul la această întrebare este negativ. Or, nu se confundă noțiunile „obiectul material al infracțiunii” și „obiectul influențării nemijlocite infracționale”. Între aceste noțiuni există o relație de tip „parte-întreg”. Aceasta o confirmă S. Brînză, care evidențiază trei variante ale mecanismului de atingere infracțională asupra obiectului infracțiunii: a) infracțiunea poate influența în mod nemijlocit asupra facultății sociale ocrotite de legea penală; b) infracțiunea se poate exprima în influențarea nemijlocită asupra obiectului material al infracțiunii; c) infracțiunea

poate fi realizată pe calea influențării nemijlocite asupra victimei (subiectului pasiv).²³

În ipoteza infracțiunii prevăzute la art.238 C.pen. RM, suntem în prezența celei de-a treia variante a mecanismului de atingere infracțională asupra obiectului infracțiunii. Aceasta pentru că făptuitorul influențează în mod nemijlocit asupra subiectului relației sociale la care ia parte. În cazul dat, obiectul influențării nemijlocite infracționale este acest subiect, adică victima infracțiunii, *alias* instituția financiară. Influențarea asupra acesteia se realizează prin înșelarea instituției financiare, pe calea prezentării unor informații false, adică prin prezentarea mijlocului de săvârșire a infracțiunii.

Cât privește documentele care conțin informațiile false prezentate de făptuitor, acestea reprezintă un tot indisolubil dintre informațiile respective și suportul informațional. În alți termeni, există o relație de tip „parte-întreg” între noțiunile „informații false prezentate de făptuitor” și „documentele care conțin informații false prezentate de făptuitor”. Prima noțiune este primară în contextul analizei infracțiunii prevăzute la art.238 C.pen. RM. Aceasta de vreme ce legiuitorul recurge la noțiunea dată în textul dispoziției incriminatoare. Noțiunea „documente care conțin informațiile false prezentate de făptuitor” este una derivată. Însă, vom utiliza și această noțiune ori de câte ori va fi necesar în cadrul analizei noastre.

În continuare, obiectul investigației îl va constitui **victima** infracțiunii prevăzute la art.238 C.pen. RM. Așa cum rezultă din dispoziția normei date, este vorba de instituția financiară. Nici o altă persoană (garantul rambursării creditului, creditorul sau debitorul instituției financiare etc.) nu poate fi victima infracțiunii analizate.

Potrivit Legii instituțiilor financiare, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova la 21.07.1995,²⁴ prin „instituție financiară” se înțelege persoana juridică ce acceptă depozite sau echivalente ale acestora netransferabile prin nici un instrument de plată și care utilizează, total sau parțial, aceste mijloace pentru a acorda credite sau a face investiții pe propriul cont și risc.

Victimă a infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune poate fi nu oricare instituție financiară. Poate fi doar instituția financiară care desfășoară activitatea de acordare de credite. Din art.26 al Legii instituțiilor financiare rezultă că aceasta este doar una dintre numeroasele activități financiare permise instituțiilor financiare. Iată de ce nu poate fi victimă a infracțiunii în cauză instituția financiară care desfășoară alte activități decât cea de acordare de credite (de exemplu, acceptarea de depozite cu sau fără dobândă; acordarea de servicii de decontări și încasări; emiterea și administrarea instrumentelor de plată; leasing financiar; acordarea de servicii de gestionare a portofoliului de investiții și acordarea de consultații privind investițiile; subscrierea și plasarea titlurilor de valoare și acțiunilor, operațiunile cu acțiuni etc.).

Totodată, activitatea de acordare de credite nu trebuie confundată cu o altă activitate, pe care instituțiile financiare o pot desfășura în baza licenței: împrumutarea de fonduri. Or, activitatea de acordare de credite presupune încheierea contractului de credit bancar (în accepțiunea art.1236-1245 din Codul civil al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 06.06.2002).²⁵ Iar împrumutarea de fonduri presupune încheierea unui alt contract, a celui de împrumut (în accepțiunea art.867-874 din Codul civil). Din aceste motive, se va aplica nu art.238 C.pen. RM, dar art.106 din Codul contravențional sau art.196 C.pen. RM, în cazul prezentării cu bună-știință a unor informații false în scopul împrumutării unor fonduri sau majorării sumei împrumutului, sau împrumutării unor fonduri în condiții avantajoase, dacă prin aceasta instituției financiare i-au fost cauzate daune în mărime mai mare sau egală cu 500 unități convenționale.

Anterior am afirmat că nu numai instituțiile financiare bancare, dar și cele nebankare pot evolua în calitate de victime ale infracțiunii prevăzute la art.238 C.pen. RM.²⁶ Nu renunțăm la acest punct de vedere, însă considerăm necesară clarificarea unor aspecte nelipsite de importanță.

Lipsa de claritate rezultă din caracterul contradictoriu al unor acte normative care reglementează activitatea instituțiilor financiare nebankare. Astfel, din chiar denumirea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei (în continuare – BNM) se desprinde că orice bancă este o instituție financiară, însă nu orice instituție financiară este o bancă: Planul de conturi al evidenței contabile în bănci și alte instituții financiare din Republica Moldova, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr.15 din 26.03.1997;²⁷ Standardul național de contabilitate 30 „Dezvăluiri în rapoartele financiare ale băncilor și altor instituții financiare (Hotărârea BNM nr.16 din 09.04.1998).²⁸ Aceeași concluzie reiese din Compartimentul II „Dispoziții generale” al Instrucțiunii cu privire la modul întocmirii Raportului privind volumul operațiunilor de casă la instituțiile financiare din Republica Moldova, formular nr.01006/1, aprobate prin Hotărârea Consiliului de administrație al BNM, proces-verbal nr.31 din 26.08.1997: „Raportul privind volumul operațiunilor de casă se întocmește de toate sucursalele și filialele băncilor comerciale și alte instituții financiare (sublinierea ne aparține – *n.a.*), licențiate de BNM în vederea desfășurării activității financiare în conformitate cu Legea instituțiilor financiare, care efectuează deservirea de casă a agenților economici și a populației”.²⁹

Pe de altă parte, conform art.44 al Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei, BNM este unica instituție care efectuează licențierea activității instituțiilor financiare. În același timp, potrivit pct.40) lit.b) alin.(1) art.8 al Legii Republicii Moldova privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova la 30.07.2001,³⁰ se supune

reglementării prin licențiere de către BNM activitatea instituțiilor bancare și a unităților de schimb valutar. La moment, este în vigoare Regulamentul BNM nr.23/09-01 cu privire la autorizarea băncilor, proces-verbal nr.37 din 15.08.1996.³¹ Însă, nu există un act normativ care să reglementeze licențierea (autorizarea) activității instituțiilor financiare nebancare, care desfășoară activitatea de acordare de credite.

În concluzie, la moment există doar posibilitatea teoretică ca instituțiile financiare nebancare să poată evolua ca victime ale infracțiunii prevăzute la art.238 C.pen. RM. Pentru ca această posibilitate să devină realitate, ar trebui completate prevederile de la pct.40) lit.b) alin.(1) art.8 al Legii privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător. În afară de aceasta, BNM ar trebui să adopte un act normativ care să reglementeze activitatea instituțiilor financiare nebancare, care desfășoară, inclusiv, activitatea de acordare de credite.

Cât privește întreprinderile care poartă titulatură de genul „Credit-Service”, „Easy Credit”, „Invest-Credit”, „Iute-Credit”, „SMS credit” etc., la o analiză atentă se poate stabili că acestea acordă împrumuturi, nu credite. Termenul „credit” din firmele unor asemenea întreprinderi nu are suportul normativ în sensul art.1236-1245 din Codul civil. Utilizarea unui astfel de termen urmărește exclusiv scopuri comerciale, de atragere a clienților, astfel încât să se creeze aparența că ar exista o alternativă obținerii creditului de la bancă. Astfel de întreprinderi nu sunt instituții financiare în sensul art.238 C.pen. RM, iar activitatea lor nu este reglementată de BNM. De aceea, aplicabil este art.196 C.pen. RM, și nu art.238 C.pen. RM, în ipoteza dobândirii prin înșelăciune a împrumutului de la asemenea întreprinderi.

În alt context, este cazul de menționat că nu este exclusă posibilitatea evoluării BNM ca victimă a dobândirii creditului prin înșelăciune, atunci când aceasta acordă credite băncilor comerciale. Astfel, posibilitatea de acordare de credite băncilor comerciale o prevede art.18 al Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei. De asemenea, de exemplu, din pct.3 al Hotărârii BNM cu privire la aprobarea Regulamentului privind facilitățile permanente de creditare acordate băncilor de către BNM, nr.70 din 23.03.2006, aflăm că: creditul intraday este un credit sub formă de trageri în descoperit de cont (overdraft) pe conturile de decontare ale băncilor, acordat de BNM pe parcursul zilei operaționale pentru asigurarea efectuării plăților curente în termen, garantat cu valori mobiliare amanetate BNM; creditul overnight este o formă de credit acordat de BNM peste noapte băncilor, pentru acoperirea descoperitului de cont neachitat la sfârșitul zilei operaționale, precum și în scopul menținerii rezervelor obligatorii, garantat cu valori mobiliare amanetate BNM.³²

Din cele menționate rezultă că atunci când BNM este victima infracțiunii prevăzute la art.238 C.pen. RM, subiect al acestei infracțiuni este o instituție financiară

sau persoana fizică corespunzătoare din cadrul unei instituții financiare.

În practică, nu este exclus ca pluralitatea de victime să marcheze aplicarea răspunderii în baza art.238 C.pen. RM. Astfel, de exemplu, într-un caz, *A.V., urmărind scopul dobândirii creditului prin înșelăciune, s-a adresat filialelor BC „Energbank” S.A. și BC „Mold-inconbank” S.A., cu cereri de solicitare a creditului în mărime de 30000 de lei fiecare, pentru procurarea unui imobil. La cererile înaintate A.V. a anexat certificatul falsificat privind retribuirea muncii. Lui A.V. i-au fost eliberate două credite a câte 30000 de lei fiecare.*³³

Pluralitatea de victime nu implică în toate cazurile pluralitatea de infracțiuni. Dacă sunt îndeplinite condițiile stabilite la art.30 C.pen. RM, presupunând unitatea intenției făptuitorului vizavi de dobândirea creditului prin înșelăciune de la două sau mai multe instituții financiare, atunci art.238 C.pen. RM se va aplica o singură dată. Dimpotrivă, va exista un concurs dintre două sau mai multe infracțiuni prevăzute la art.238 C.pen. RM atunci când făptuitorul a manifestat intenție infracțională de sine stătătoare de fiecare dată când a dobândit creditul prin înșelăciune de la fiecare din acele două sau mai multe instituții financiare.

După ce am examinat obiectul infracțiunii prevăzute la art.238 C.pen. RM, să supunem analizei **latura obiectivă** a respectivei infracțiuni.

Operarea amendamentelor din 18.12.2008 a lăsat o amprentă pe structura laturii obiective a dobândirii creditului prin înșelăciune. Pentru că nu mai este o infracțiune formală, dobândirea creditului prin înșelăciune are următoarea structură:

- 1) fapta prejudiciabilă, exprimată în acțiunea de prezentare a unor informații false (urmată de acțiunea de obținere a unui credit, sau de majorare a sumei acestuia, sau de obținere a unui credit în condiții avantajoase);
- 2) urmările prejudiciabile constând în daunele în mărime mai mare sau egală cu 500 unități convenționale;
- 3) legătura cauzală între fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile;
- 4) mijlocul de săvârșire a infracțiunii, și anume: informația falsă prezentată de către făptuitor.

Inițiind investigarea faptei prejudiciabile prevăzute la art.238 C.pen. RM, vom sublinia că această faptă nu poate fi privită în nici un caz ca o neexecutare a obligației contractuale. Fraudarea creditorului în persoana instituției financiare exclude aplicarea, în raport cu fapta specificată la art.238 C.pen. RM, a prevederii din art.1 al Protocolului nr.4 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, încheiat la Strasbourg la 16.09.1963: „Nimeni nu poate fi privat de libertatea sa pentru singurul motiv că nu este în măsură să execute o obligație contractuală”.³⁴

În literatura de specialitate se arată, pe bună dreptate, că prevederea în cauză nu se aplică la neexecutarea frauduloasă sau intenționată a unei obligații.³⁵ Buna-credință a subiectelor relației de creditare este o componentă

absolut necesară, de care o piață bancară civilizată nu se poate dispensa. Săvârșind fapta de dobândire a creditului prin înșelăciune, prezentându-și acțiunea sub aparența unei convenții juridico-civile licite, făptuitorul dovedește o lipsă de onestitate și credibilitate. S-ar părea că dacă persoana se folosește doar provizoriu de banii cu care a fost creditată, având dorința de a-i rambursa, pericolul social al faptei nu se compară cu cel al escrocheriei. Însă, aparențele înșală: solicitanților neonești de credite le este convenabil, mai ales în condițiile de inflație, să plaseze banii obținuți pe conturile de depozit ale altor instituții financiare. După încasarea dobânzii și după explicațiile „trase de păr” privind întârzierea executării obligațiilor asumate, suma creditului se rambursează. Prin aceasta, debitorul de rea-credință, folosind mijloace bănești străine și trecând în profitul său veniturile de pe urma folosinței lor (fără a avea vreun drept s-o facă), obține beneficiu, privând de această oportunitate proprietarul mijloacelor bănești, căruia îi cauzează daune în mărime mai mare sau egală cu 500 unități convenționale.

În alt context, nu poate fi aplicat art.238 C.pen. RM în cazul în care acțiunea de obținere a unui credit sau de majorare a sumei acestuia, sau de obținere a unui credit în condiții avantajoase are ca premisă nu acțiunea de prezentare a unor informații false, dar alte acțiuni sau inacțiuni. De exemplu, dacă creditul este obținut pe calea remunerării necuvenite a funcționarului bancar care are competența de a decide asupra acordării creditului, solicitantul de credit urmează a fi tras la răspundere în baza art.334 și, eventual, art.42 și 239 C.pen. RM.

Din contra, se aplică art.238 C.pen. RM, dacă acțiunea de obținere a unui credit sau de majorare a sumei acestuia, sau de obținere a unui credit în condiții avantajoase are ca premisă acțiunea de prezentare a unor informații false, cu care se află în legătură cauzală.

Prezentarea unor informații false este o varietate specifică a înșelăciunii. În opinia lui A.Iu. Tutukov, în general, prin „înșelăciune” trebuie de înțeles influențarea informațională asupra unei persoane, pe calea comunicării verbale scrise, sau a folosirii unor informații false în documentația economico-financiară, ori pe calea trecerii sub tăcere a acelor informații pe care făptuitorul era obligat să le comunice, în scopul inducerii în eroare a acelei persoane, relativ la anumite bunuri, fenomene sau evenimente, ori în scopul menținerii conștiente a reprezentării eronate a acelei persoane, create anterior, cu privire la natura și conținutul acelor bunuri, fenomene sau evenimente, ceea ce determină acea persoană să aleagă varianta de conduită avantajoasă pentru făptuitor.³⁶ Din cele menționate rezultă că înșelăciunea poate fi activă (atunci când presupune prezentarea vădit falsă a realității) sau pasivă (atunci când presupune trecerea sub tăcere a realității, care constă în ascunderea faptelor și circumstanțelor care trebuie comunicate în cazul executării cu bună-credință și în corespundere cu legea a convenției patrimoniale).

În sensul art.238 C.pen. RM, prezentarea unor informații false trebuie privită ca una dintre formele

înșelăciunii active. Astfel, se poate observa că conținutul înșelăciunii în cazul infracțiunii prevăzute la art.238 C.pen. RM are un alt aspect decât conținutul înșelăciunii în cazul escrocheriei (art.190 C.pen. RM) și al cauzării daunelor materiale prin înșelăciune sau abuz de încredere (art.196 C.pen. RM). Suntem de acord cu S.Prodan că, în primul caz, conținutul înșelăciunii este limitat prin: 1) informații și 2) forma activă a înșelăciunii.³⁷ În aceste condiții, poate să apară întrebarea: care este soluția de calificare în cazul în care înșelăciunea pasivă în scopul obținerii unui credit sau majorării sumei acestuia, sau obținerii unui credit în condiții avantajoase, a condus la cauzarea daunelor instituției financiare în mărime mai mare sau egală cu 500 unități convenționale? Considerăm că, în asemenea cazuri, este aplicabil art.106 din Codul contravențional sau art.196 C.pen. RM. Or, în cazul infracțiunii de cauzare de daune materiale prin înșelăciune sau abuz de încredere, conținutul înșelăciunii nu se reduce la forma activă a înșelăciunii.

Suntem de acord cu N.M. Zolotova, care susține că informațiile false prezentate de făptuitor, reprezentând mijlocul de săvârșire a infracțiunii, trebuie să fie perfectate în modul cerut de lege, să conțină toate indicațiile necesare și semnăturile decidenților corespunzători.³⁸ Totodată, pentru calificarea celor săvârșite în baza art.238 C.pen. RM nu contează procedeul de prezentare a informațiilor false: înmănare; prin poștă, telegraf, poșta electronică; prin curier etc. Nu contează nici dacă informațiile prezentate de făptuitor sunt falsificate integral sau parțial. Important este, așa cum susține I.A. Klepițki, ca informațiile false să aibă o semnificație decisivă în vederea obținerii unui credit³⁹ (sau a majorării sumei acestuia, sau a obținerii unui credit în condiții avantajoase).

Considerăm că răspund acestei cerințe informațiile false prezentate de făptuitor în cazul următor: *la 14.11.2005, C.M. a fost angajat la întreprinderea „S.S.C.” în funcție de muncitor auxiliar. La 06.01.2006 a fost concediat în temeiul cererii personale. La 13.12.2005, având intenția de a obține un credit prin înșelăciune, C.M. a prezentat la BC „Energbank” S.A. certificatul privind retribuirea muncii emis de întreprinderea „S.S.C.”, care nu corespundea realității, și copia carnetului de muncă din 14.11.2005. Iar în ancheta de solicitare a creditului a menționat că activează la întreprinderea indicată timp de 6 luni. În scopul înșelării angajaților băncii și obținerii creditului, C.M. a prezentat date denaturate privind retribuirea muncii, deoarece în realitate a fost angajat la întreprinderea sus-numită la 14.11.2005, iar în certificatul privind retribuirea muncii din 08.12.2005 se indică salariul din iulie 2005. Martorul O.I. a declarat că i-a eliberat acest certificat lui C.M. pentru ca acesta să beneficieze de credit. La rândul său, martorul N.S. a declarat că a acordat prioritate certificatului privind retribuirea muncii, înainte de a lua decizia de acordare a creditului în sumă de 10000 de lei.*⁴⁰

Analizând speța dată, consemnăm că, la calificarea faptei conform art.238 C.pen. RM, nu are importanță

dacă există sau nu contradicții între informațiile prezentate de făptuitor. De asemenea, nu contează dacă făptuitorul presupune că falsitatea unor informații nu va fi remarcată sau va fi trecută cu vederea. Este puțin probabil că C.M. ar fi obținut un credit de 10000 de lei, dacă din informațiile pe care le-ar fi prezentat reieșea că stagiul lui de lucru este de doar aproximativ o lună. În cazul dat, relevant este nu atât faptul că, după obținerea creditului, C.M. a decis să se concedieze peste aproximativ o jumătate de lună. Contează că, dacă ar fi prezentat informații autentice în certificatul privind retribuirea muncii, cel mai probabil nu i s-ar fi acordat creditul. Deci, informațiile false din acest certificat au avut o semnificație decisivă în vederea obținerii creditului.

De regulă, informațiile false prezentate de făptuitor se conțin în documentația de credit. În conformitate cu art.3 al Legii instituțiilor financiare, documentația de credit este documentația care stă la baza unei convenții între o bancă și o altă persoană pentru acordarea unui credit și cuprinde cel puțin:

1) situația financiară curentă a solicitantului de credit și a oricărei persoane care constituie o garanție personală;

2) o descriere a modalităților de garantare pentru plata integrală a datoriei și, după caz, o evaluare a bunurilor care fac obiectul garanției;

3) o descriere a condițiilor creditului, cuprinzând valoarea creditului, rata dobânzii, schema de rambursare, obiectivul debitorului și scopul pentru care a solicitat creditul;

4) alte documente determinate de bancă.

La prima categorie de informații se referă: datele din bilanțul întreprinderii la ultima dare de seamă; indicii financiari principali ai întreprinderii (activele pe termen lung, totalul activelor curente, capitalul individual total, împrumuturile pe termen lung și cele pe termen scurt, veniturile din vânzări etc.); datele din rapoartele financiare etc.

La cea de-a doua categorie de informații se referă: datele ce confirmă prezența bunului gajat; datele ce confirmă dreptul de proprietate al debitorului gajist asupra bunului gajat; datele privind locul de păstrare a bunului gajat și costul de bilanț al bunului gajat etc.

Cea de-a treia categorie de informații alcătuiește ancheta solicitantului de credit. Informațiile din acest document se referă la: mărimea și structura capitalului statutar; componența fondatorilor și a acționarilor; existența unor filiale și reprezentanțe; principalele genuri de activitate și prezența licenței de desfășurare a lor; nomenclatorul mărfurilor produse sau al serviciilor prestate; principalii furnizori și cumpărători; întârzierile în executarea contractelor de credit încheiate cu alte instituții financiare etc.

În fine, cea de-a patra categorie de informații se conține în alte documente determinate de bancă. La astfel de documente pot fi raportate: copiile documentelor de constituire a solicitantului de credit; copiile deciziilor

adunărilor privind numirea în funcție a persoanelor care sunt ordonatorii contului; istoria de credit etc.⁴¹

În principiu, fiecare instituție financiară este liberă să stabilească componența setului documentației de credit, în funcție de specificul solicitantului de credit, valoarea creditului, termenul de rambursare, scopul pentru care a fost solicitat creditul etc.

De exemplu, în cazul unui credit ordinar solicitat de o persoană fizică, cererea de credit poate fi însoțită de: documentele care certifică veniturile lunare ale solicitantului și ale soțului (soției); copia carnetului de muncă; copia buletinului de identitate; documentele care confirmă scopul creditului (după caz); documentele care confirmă dreptul de proprietate asupra bunului propus în gaj etc.

Pe de altă parte, de exemplu, în cazul unui credit imobiliar destinat companiilor care au nevoie de un imobil nou pentru desfășurarea activității, la cererea de credit se anexează: ancheta solicitantului de credit; procesul-verbal al ședinței adunării fondatorilor/consiliului sau decizia unicului fondator privind luarea deciziei de solicitare a creditului, a deciziei privind gajarea bunurilor solicitantului sau de adresare către o persoană terță cu cererea de a gaja bunurile sale; împuternicirea persoanei de a semna contractele aferente creditului solicitat; copia licenței/autorizației de activitate; copia certificatului de înregistrare; copia contractului de constituire sau a deciziei de fondare; rapoarte financiare; rulajul conturilor și subconturilor contabile pe toate conturile prin care se efectuează operațiunile contabile; copiile contractelor de credit, gaj, fidejusiune, leasing sau alte angajamente asumate; business-planul; contractele cu clienții, furnizorii și alți parteneri; contractele de achiziție; documentele care confirmă dreptul de folosință asupra terenului etc.

Note:

¹ Procuratura Generală. Comunicat de presă. *Dobândirea creditelor prin înșelăciune* // www.procuratura.md/md/com/1211/1/2616/

² *A se vedea*, de exemplu: S.Prodan. *Obiectul juridic al infracțiunilor legate de creditare* // *Analele Științifice ale USM. Seria „Științe socioumanistice”*. Vol.I. – Chișinău: CEP USM, 2004, p.308-310; S.Prodan. *Particularitățile laturii obiective a infracțiunii prevăzute la art.238 C.pen. RM* // *Analele Științifice ale USM. Seria „Științe socioumanistice”*. Vol.I. – Chișinău: CEP USM, 2005, p.369-371; S.Prodan. *Problema concurenței normelor penale și a normelor nepenale în procesul de apărare a ordinii de drept împotriva ilegalităților legate de creditare* // *Analele Științifice ale USM. Seria „Științe socioumanistice”*. Vol.I. – Chișinău: CEP USM, 2006, p.513-520; S.Prodan. *Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la art.238 C.pen. RM* // *Revista Națională de Drept*, 2006, nr.11, p.56-62; S.Prodan. *Latura subiectivă a infracțiunilor prevăzute la art.238 și 239 C.pen. RM* // *Revista Națională de Drept*, 2007, nr.2, p.51-57; S.Prodan. *Subiectul infracțiunilor prevăzute la art.238 și 239 C.pen. RM* // *Revista Națională de Drept*, 2007, nr.3, p.50-57; S.Prodan. *Problemele tentativei și participăției în contextul stabilirii răspunderii penale pentru infracțiunile legate de creditare* // *Revista Națională de Drept*, 2007, nr.4, p.82-85; S.Brînză, X.Ulianovschi, V.Stati și alții. *Drept penal. Partea Specială*. – Chișinău: Cartier, 2005, p.425-427; V.Stati. *Obținerea creditului prin înșelăciune* // Conferința corpului didactico-științific „Bilanțul activității științifice a USM în anii 2000-2002”. Rezumatele comunicărilor. Ști-

înțe socioumanistice. Vol.I. – Chișinău: CE USM, 2003, p.91-92; V.Stati. *Problema concordanței dintre necesitățile sociale și modul de apreciere de către legiuitor a pericolului social al infracțiunii prevăzute la art.238 C.pen. RM* // Analele Științifice ale USM. Seria „Științe socioumanistice”. Vol.I. – Chișinău: CEP USM, 2004, p.322-328; B.Stati. *Celul prestuplений в сфере кредитования согласно уголовному законодательству Республики Молдова* // Категория «цель» в уголовном, уголовно-исполнительном праве и криминологии. Материалы IV Российского конгресса уголовного права. – Москва: Проспект, 2009, p.771-773.

³ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.41-44.

⁴ *A se vedea*: В.А. Козлов. *Уголовно-правовые, криминологические и криминалистические проблемы борьбы с преступлениями, связанными с незаконным получением кредита и злостным уклонением от погашения кредиторской задолженности* // Уголовное право, 2004, nr.12, p.9-15; Н.М. Золотова. *Преступления в сфере кредитования*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. – Москва, 2008, p.5; Уголовное право. Общая и Особенная части / Под ред. Н.Г. Кадникова. – Москва: Городец, 2006, p.555; В.Т. Батышко. *Уголовное право. Общая и Особенная части*. – Таганрог: ТГРУ, 2006, p.169.

⁵ S.Brînză. *Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului*. – Chișinău: Tipografia Centrală, 2005, p.78, 79.

⁶ Precizăm că, la moment, altul este cuantumul daunelor cauzate în urma infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune. Or, prin Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea unor acte legislative, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 04.06.2010, în dispoziția art.238 C.pen. RM cuvintele „în proporții mari” au fost înlocuite cu textul „în mărime mai mare sau egală cu 500 unități convenționale”.

Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.108.

⁷ *A se vedea*: П.С. Яни. *Экономические и служебные преступления*. – Москва, 1997, p.42-43.

⁸ *A se vedea*: А.А. Сапожков. *Кредитные преступления: незаконное получение кредита и злостное уклонение от погашения кредиторской задолженности*. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002, p.46.

⁹ *A se vedea*: S.Brînză, X.Ulianoschi, V.Stati și alții. *Op.cit.*, p.425; V.Stati. *Obținerea creditului prin înșelăciune*, p.91.

¹⁰ S.Prodan. *Răspunderea penală pentru infracțiunile legate de creditare*: Teză de doctor în drept. – Chișinău, 2007, p.84-85.

¹¹ *A se vedea*: Н.М. Золотова. *Op. cit.*, p.12.

¹² *A se vedea*: Уголовное право. Часть Общая. Часть Особенная / Под ред. А.С. Михлина. – Москва: Юриспруденция, 2000, p.124.

¹³ *A se vedea*: А.В. Наумова. *Практика применения Уголовного кодекса Российской Федерации: комментарий судебной практики и доктринальное толкование*. – Москва: Волтерс Клувер, 2005, p.244.

¹⁴ În aceste condiții, nu-și găsește aplicabilitate în conjunctura legii penale a Republicii Moldova punctul de vedere exprimat de P.L. Serdiuk, conform căruia obiectul material al infracțiunii prevăzute la art.176 din Codul penal al Federației Ruse îl reprezintă condițiile avantajoase de creditare.

A se vedea: П.Л. Сердюк. *Мошенничество в сфере банковского кредитования: уголовно-правовое и криминологическое исследование*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. – Уфа, 2008, p.15.

¹⁵ V.Moraru. *Confiscarea lucrurilor produse prin fapta prevăzută de legea penală* // Revista Națională de Drept, 2000, nr.2, p.122-132.

¹⁶ A.Reșetnicov. *Natura juridică a produsului infracțiunii* // Revista științifică a USM „Studia Universitatis”. Seria „Științe sociale”, 2007, nr.6, p.185-191.

Este adevărat că această distincție a devenit mai puțin proeminentă în urma completării lit.a) alin.(2) art.106 C.pen. RM cu formularea „precum și orice venituri de la aceste bunuri, cu excepția bunurilor și veniturilor care urmează a fi restituite proprietarului legal” (Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea

unor acte legislative, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 19.06.2008 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.145-151).

¹⁷ *A se vedea*: Уголовное право Российской Федерации. Особенная часть / Под ред. Б.Т. Разгильдиева, А.Н. Красикова. – Саратов: СЮИ МВД России, 1999, p.252.

¹⁸ *A se vedea*: V.Dobrinioiu, I.Pascu, I.Molnar și alții. *Drept penal. Partea Generală*. – București: Europa Nova, 1999, p.142.

¹⁹ A.Reșetnicov. *Obiectul material al infracțiunii și mijlocul de săvârșire a infracțiunii: criterii de delimitare* // Revista Națională de Drept, 2007, nr.6, p.17-22.

²⁰ В.Б. Малинин, А.Ф. Парфенов. *Объективная сторона преступления*. – Санкт-Петербург: Издательство Юридического института, 2004, p.239.

²¹ В.И. Сахаров. *Средства и орудия совершения преступления и их уголовно-правовое значение*. – Москва: МЮИ МВД России, 1996, p.28.

²² *A se vedea*: А.С. Денисова. *Ограничение орудий и средств преступления от предмета преступления* // Сборник материалов Второй международной научно-практической конференции «Уголовное право: стратегия развития в XXI веке». – Москва: Проспект, 2005, p.121-125.

²³ *A se vedea*: S.Brînză. *Op. cit.*, p.89.

²⁴ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1996, nr.1.

Într-un mod asemănător, noțiunea de instituție financiară este definită în Legea Republicii Moldova cu privire la Banca Națională a Moldovei, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 21.07.1995 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr.56-57): „persoană juridică care prin activitatea sa acceptă depozite sau echivalente ale acestora, ce nu sunt transferabile prin diferite instrumente de plată, și care utilizează aceste mijloace total sau parțial pentru a acorda credite sau a face investiții pe propriul său cont și risc”.

²⁵ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.82-86.

²⁶ S.Brînză, X.Ulianoschi, V.Stati și alții. *Op. cit.*, p.426.

²⁷ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr.33-34.

²⁸ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr.49.

²⁹ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr.87-89.

³⁰ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr.26-28.

³¹ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1996, nr.59-60.

³² Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.51-54.

³³ Procuratura Generală a Republicii Moldova. Comunicat de presă. *A indus în eroare două bănci* // www.procuratura.md/md/com/1211/1/2589/

³⁴ Tratatе internaționale la care Republica Moldova este parte. Vol.I. – Chișinău: Moldpres, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, p.363-365.

³⁵ *A se vedea*: J.Mourgeon, dans L.-E. Pettiti, E.Decaux, P.-H. Imbert (sous la direction). *La CEDH. Commentaire article par article*. – Paris: Economica, 1995, p.1042.

³⁶ *A se vedea*: А.Ю. Тутуков. *Обман как способ совершения преступлений в сфере экономики: исторический, законодательный, теоретический и правоприменительный аспекты*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. – Краснодар, 2008, p.10.

³⁷ *A se vedea*: S.Prodan. *Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la art.238 C.pen. RM*, p.56-62.

³⁸ *A se vedea*: Н.М. Золотова. *Op. cit.*, p.11.

³⁹ Уголовное право Российской Федерации. Особенная часть / Под ред. Л.В. Иногамовой-Херай, А.И. Парога, А.И. Чугаева. – Москва: Инфра-М Контракт, 2006, p.264.

⁴⁰ Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 09.10.2008. Dosarul nr.1a-908/08.

⁴¹ Conform art.2 al Legii Republicii Moldova privind birourile istoriilor de credit, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova la 29.05.2008 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.138-139), prin „istorie de credit” se înțelege informația al cărei conținut este determinat de numita lege și care caracterizează executarea de către debitor a obligațiilor asumate prin contractul de credit; ea se păstrează la biroul istoriilor de credit.